

АРВИД ЯРНЕФЕЛТ ТЯ И АЗ

Превод от фински: Христина Сувилехто, —

chitanka.info

Аз бях единствен син на родителите си. След като завърших селскостопанско училище, те се оттеглиха и аз поех управлението. У нас редът беше малко старовремски. Старците даваха земя под аренда. Почти сто и петдесет души живееха на наша земя, когато взех в свои ръце ръководството; нямах намерение да повишавам данъците на изполичарите и без землените селяни. Други планове имах. Въведох модерна система на земеделие и животновъдство, дренирах полетата около къщите, подобрих и по-далечните ливади, разреших горските пасбища. И понеже обичах от край време правите, необозрими линии, бях решил да се прекопае цялата гориста местност между две полета така, че да се образува едно широко поле, краят му да не се вижда. За тази цел смятах да премахна от пътя си една след друга всички горски колиби и обединя техните парчета земя с нашата. Изчислих бях, че по такъв начин ще мога да храня един ден повече от сто дойни крави и около трийсет коня.

Вече започнаха да сечат и изкореняват гористата ивица, в която се намираха повечето къщурки и колиби, и лека-полека се очертаваше обединеното огромно поле. Хората почнаха да се досещат какви са ми плановете. Богатите и силните на деня ме хвалеха, бедните се страхуваха и мълчаха.

Такива бяха моите планове, но друго излезе.

Човек често изглежда в разцвета на своите сили, а все пак някаква тайна болка го гризе отвътре, докато за изненада на всички външната му обвивка изведнъж падне и неговата личност сякаш повече не съществува за околните, макар той да не е умрял, макар да е жив и здрав.

„Нищо не излезе от младия стопанин“ — ругаеха богатите и бедните отнесоха победата.

Ще ви разкажа сега защо стана така.

Успявах във всичко, а ето на — в любовта никога.

Чудеха се хората и ми даваха хиляди съвети.

Нищо според тях не било по-лесно за човек с моето положение от това да си избере подходяща стопанка.

Но аз бях се влюбил в жената на друг.

Тя беше млада селянка от моите колиби.

Не зная какво мислеше за мен. Понякога ми се струваше, че и тя е нещастна, друг път се съмнявах.

Ах, точно тази неувереност беше началото и краят на моята обич. В гърдите ми се надигаше буря през дългите безсънни нощи. Но и да бях научил истината, кой ще ме успокои, кой ще ми помогне — небето ли, земята ли, вечността ли или гибелта! Бих почернил твоя живот, а себе си навярно бих обесил в плевнята. И все пак дебнех да науча, да почувствувам, опитах се сякаш да достигна с ръка някакво плашливо горско птиче.

Много пъти ние се срещаме на пътя и всичко, което бях намислил с жар в сърцето да ти кажа, се претопяваше в това невзрачно: „Добър ден.“ Защо не казвах нещо по-задушевно? Защо не правех, както си бях намислил — да разтворя ръце срещу тебе и на шега да ти преградя пътя. Може би тогава ти щеше да се докоснеш до мене, като се изскубнеш изпод ръцете ми. Сега ти отстъпи настрана, отговори на поздрава ми с „добър ден“ и огъна еловата клонка, само и само да не се приближиш до мене. Ако ме обичаше, нямаше да се отдръпнеш, ако пък се засмееше и се заиграеше с мене, пак щях да си помисля, че не ме обичаш. Тогава — обичаш ли ме ти, защо се отстрани и огъна онова клонче?

В свирнята на щурците, в жуженето на пчелите, дори в моя смях и докато играех с другите, мислите ми бяха при тебе и всеки миг знаех зад коя купа ти събираш сено, суетнята на околните не ми пречеше да виждам отдалеч движението на греблото ти, твоите ръце и как се развява твоята кърпа.

Не ме радвах кошовете със сено, не очаквах почивката. Тебе чаках. Скоро ще стигнеш до края на реда си, скоро ще трябва да дойдеш тук, на моя ред, скоро другите ще се преместят по-нататък, а аз ще остана по-назад и ти ще дойдеш да събираме заедно сено. Ето, ти вече идваш през канавката с гребло на рамо и макар че си засенила лицето си с кърпа, в жаркия ден ливадата трепти и се отразява в очите и по бузите. Първо ти понечваш да ме отминеш, но после се усмихваш и казваш:

„Я виж ти, тук имало още за събиране!“ Сега вече сме един до друг, зад много купи сено. Тук никой не ни вижда. Чувствувам, че настъпва онзи миг, заради който е преминал целият ден, заради който щурците свиреха, пчелите жужаха, сено шумолеше и ухае, слънцето светеше и облаците се рееха в синьото небе. И все пак, когато

най-сетне дойде този миг, не мога да ти кажа нищо — нищо от онова, което хиляди пъти повтарях в мислите си.

И така, без да си кажем дума, ние се оставяме работата пак да ни раздели. Отново тя се отдалечи от мен към другия край на реда. Скоро ще удари вечерната камбана, скоро ще свърши събирането на сеното, скоро ще отминат тези чудесни дни и за някое време тя отново ще изчезне от очите ми.

Когато настъпеше есен, аз я причаках привечер на пътя, защото тя идваше по това време у нас за мляко. Изпрацах я до портата. „Я колко бързаш“ — прошепвах, докато вървахме. „Анти си е вече в къщи.“ — отговаряше. Усецах, че нейният глас трепери без причина, че тя диша, сякаш е тичала. Сега най-сетне зная! Нейният глас трепери! Тя е моя! Какво блаженство се спуска от небето върху мен! Сърцето ми кипи, прелива от радост. Но, гледай ти, аз се въздържам! „Сбогом!“ — казвам ти с ликуващо сърце. Защо прибързано да се докосвам до теб, когато ще сме заедно през утрешния ден, през всички идващи дни.

Но когато оставам пак сам и сърцето ми престане да бушува, си казвам: „Какъв глупак съм аз!“ От уплаха се задъхваше тя, като прескочих оградата пред нея в тъмното. И така отново развалини. И блаженството ми се изпарява като мъгла. Разбира се, разбира се, че от уплаха!

Около празника Свети четирийсет мъченици отново бях събрал доказателства — сигурни, извън всяко подозрение. Криех ги в паметта си, както скъперник своето съкровище. Буден или насън, аз ги измъквах, разгръщах ги поотделно и ги изреждах: веднъж тя дълго ме гледа; друг път се изчерви, като ме видя; веднъж беше у нас без работа; а тогава се сепна, когато неочаквано бързо се обърнах и срещнах погледа ѝ. Сега вече няма да ме излъжеш, сега вече виждам, че ти си доволна, когато си близко до мене. В мое присъствие бузите ти пламтят и ушите ти се зачервяват. С цялата си душа се радваш на всеки миг, на всяка дума, които си разменяме.

Дойде отново пролетта.

И когато вече се убедих и нямах нужда от повече доказателства, за да подведа онези, които шпионират чувствата ми, нарамих брадвата и се отправих към гората точно тогава, когато ти беше у нас и весело си чуруликаше с другите жени в голямата ни къща. Сърцето ми пееше

от радост, когато навлизах в гората. Стигнал бях до мястото, където двама изполичари строяха стобор, и поисках, на шега, да ги изплаша. Когато бях вече съвсем наблизил, се вслушах в разговора им:

— Той иска да вдигне всички колиби.

— Всички ли? Колибата на Анти няма да махне.

— Защо пък ще го пожали?

— Затова, че жената на Анти знае какво прави.

— Тъй, тъй, добре е почнала да се подмазва на господаря.

Да се подмазва! Поиска ми се да разцепя главите им с брадвата. И все пак — защо се върнах като пребит, защо моето слънце залезе посред бял ден, защо потъмняха белите облачета, защо почерня земята пред мен!

Така е, така е! И тя се страхува, че ще вдигна нейната колиба. И защо да не се страхува! Обича своя дом. Иначе защо ще седи и ще гледа тези цветя покрай къщата. Но затова ли, само за това ли ти ме гледаше тъй умолително? И затова ли очите ти така пламенно ми благодаряха, че не направих това? Дори да не ме обича, нима аз бих разрушил колибата и бих преместил портата, която нейната ръка отваря, нима бих превърнал в угар тази пътека, по която стъпва нейният крак! Свещена е за мен онази брезичка, която е шумяла в нейните уши, свещена е горичката, която е свикнала да гледа тя и дори едно клонче не бих пречупил от нея!

През тази пролет тя се разболя и започна да съхне и вехне. Никой не разбра каква беше тази болест. Докато още можеше да ходи, виждах в нейните чудни очи все тая плаха благодарност, която аз лековерно бях взел за любов. Чудех се много, защото отдавна за всички беше станало ясно, че аз няма да разруша колибите и къщурките. Светът ме взе за непрокопсаник и не очакваха от мене да направя нещо повече. И тази оценка беше донякъде вярна. А всъщност причина за това беше, че аз се срамувах, че въобще съм поискал да затрия къщите на хората. Срамувах се, защото разбирах, че не само за нея, но за всеки човек домът си е дом. През това лято тя не дойде на сенокос.

И една вечер през август ми донесоха, че е много зле и иска да говори с мен.

Затичах се стремглаво.

Анти се дръпна от леглото ѝ и останахме сами с нея. Сякаш се беше стопила. Нямахме сили да каже каквото иска. Само слаба

червенина изби по бледото ѝ лице, когато се доближих до нея, а в очите ѝ гореше същата благодарност и още някаква безкрайна радост. Най-сетне нейните устни прошепнаха:

— Благодаря ти, че никога не каза. Ти ми спаси душата!

„Какво искаш да кажеш?“ — помислих да я попитам, но само гледах нейните светли очи и чувствавах, че беше казала нещо безкрайно скъпо и голямо.

Едва по-късно разбрах смисъла на думите ѝ. Срам, тъга и блаженство ме накараха да падна на колене. Тя беше умряла с мисълта, че аз знаех за нейната обич и че само защото съм мислил за нейната душа бях се отдръпнал!

Понякога хората и досега ме питат защо не съм съединил онези поля и защо не съм се оженил. Но ако някой ме познаваше по-добре, щеше да разбере защо не искам да се оженя и защо онези малки брезички са свещени за мен, защо криволиките пътечки свободно се извиват, защо на моята земя се издигат колиба до колиба, въдят се комари и други такива дребни непрокопсаници — малоимотни селяни, метлари, кошничари, сръчни владетели на картофени ниви, хитри стопани на своето парче земя.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.